

BOHATEROWIE

BAJEK I BAŚNI

KRASNOŁUDKI

Czy to bajka, czy nie bajka,
Myślcie sobie, jak tam chcecie.
A ja przecież wam powiadam:
Krasnoludki są na świecie.
Naród wielce osobliwy.
Drobny - niby ziarnka w bani:
Jeśli które z was nie wierzy,
Niech zapyta starej niani.
W górach, w jamach, pod kamykiem,
Na zapiecku czy w komorze
Siedzą sobie Krasnoludki
W byle jakiej mysiej norze.
Pod kominem czy pod progiem -
Wszędzie ich napotkać można:
Czasem który za kucharkę
Poobraca pieczeń z różna...
Czasem skwarków porwie z rynki
Albo liźnie cukru nieco
I pozbiera okruszynki,
Co ze stołu w obiad zlecą.
Czasem w stajni z bicza trzaśnie,
Koniom spląta długie grzywy,
Czasem dzieciom prawi baśnie...
Istne cuda! Istne dziwy!
Gdzie chce - wejdzie, co chce - zrobi,
Jak cień chyżo, jak cień cicho,
Nie odżegnać się od niego,
Takie sprytne małe licho!
Zresztą myślcie, jako chcecie,
Czy kto chwali, czy kto gani,
Krasnoludki są na świecie!
Spytajcie się tylko niani.

Maria Konopnicka – O krasnoludkach i sierotce Marysi [fragm.]

Krasnoludek to przyjazna ludziom istota pojawiająca się często w literaturze polskiej i zagranicznej, szczególnie w bajkach i baśniach. Występuje zarówno w baśniowej tradycji polskiej, jak i innych narodów europejskich.

Jak wyglądają krasnoludki?

Najwięksi nawet niedowiarkowie potrafią jednym tchem wymieniść kilka stereotypowych cech wyglądu krasnoludka: niewielki wzrost, długa, gęsta broda, wydatny nos, czerwona, spiczasta czapeczka i ciżmy na nogach.

Jest na świecie kraj malutki,
Gdzie mieszkają krasnoludki,
Mają domki z cienkiej słomki,
Z kominami jak poziomki.
Krasnoludek, gdy jest młody,
Wcale nie ma jeszcze brody,
Żadnych ważnych spraw nie miewa,
Tylko bawi się i śpiewa.

Jan Brzechwa – Trzy wesołe krasnoludki [fragm.]

Słownik Języka Polskiego mówi o krasnoludkach tak:

"Krasnoludek – w baśniach i wierzeniach ludu to istota małego wzrostu, o dużej głowie, w czerwonym stroju, brodata, zwykle uważana za dobrego ducha sprzyjającego ludziom."

Polska nazwa krasnoludka, inaczej *kraśnię*, *krasnalek*, *kraśniak*, pochodzi właśnie od charakterystycznej czerwonej czapeczki. Inne nazwy krasnoludka to: krasnal, krasnolud, karzełek, gnom, skrzat.

Budowa i ubiór krasnoludka:

spiczasta, czerwona
czapeczka

okrągła,
dyniowata głowa

wydatny nos

sumiasty wąs

krótka szyja
(tu niewidoczna)

dluga broda

tulów
(przeważnie z nadwagą)

para rąk (schowana)

praktyczny, kolorowy
kubraczek

krótkie nóżki
(jak u kaczuszki)

chodaczki
lub filcowe buty

Czym zajmują się krasnoludki?

Krasnoludki i im podobne istoty zalicza się do duchów opiekuńczych. Niewielcy to opiekunowie, ale bardzo skuteczni i życzliwi. Według wierzeń ludowych, głównym zadaniem krasnoludków było pomagać człowiekowi w pracach domowych i pomnażać jego majątek. Tam, gdzie mieszkają krasnoludki, panuje dobrobyt i porządek. Oczywiście pomoc ta opiera się na pewnych zasadach, w zależności od rodzaju i temperamentu krasnoludka. Pracują zazwyczaj nocą lub podczas nieobecności gospodarzy.

Warto wspomnieć o szczególnym duchu opiekuńczym – Skarbniku, krasnoludku górniczym. I choć nie jest to typowy duch domowy, to jego działalność ściśle łączy się z osobą człowieka. Strzegąc skarbów kopalni, strzeże również bezpieczeństwa pracy i ostrzega górników przed niebezpieczeństwem.

Krasnoludki z wszystkich miast
Urządziły w lesie zjazd.

Program zjazdu był taki:

Po pierwsze -

Gdzie zimują raki?

Po drugie -

Czy brody są dosyć długie?

Po trzecie -

Czy zima może być w lecie?

Po czwarte -

Co robić, żeby dzieci nie były
uparte?

Po piąte -

Skąd wiadomo, że zawsze po
czwartku jest piątek?

Po szóste -

Dlaczego niektóre orzechy są
puste?

Pierwszy mówić miał najstarszy,

Ale tylko czoło zmarszczył;
Drugi mówić miał najmłodszy,
Więc powiedział coś, trzy-po-trzy;
Potem głuchy streścił szeptem
Wszystko to, co słyszał przedtem;
Ślepy mówił o kolorach,
Lecz przeoczył coś, nieborak;
Zaś niemowa opowiedział
O tym, czego sam nie wiedział.
Mańkut milcząc spojrział wokół
I napisał tak protokół:
"Krasnoludki z wszystkich miast
Urządziły w lesie zjazd.
O czym tam się mówiło przez
dwanaście godzin,
To pana, proszę pana, zupełnie,
ale to zupełnie nie obchodzi!"

Jan Brzechwa - Krasnoludki

Gdzie mieszkają krasnoludki?

Trudno ustalić jeden rodzaj lokum zajmowanego przez krasnoludka.

Z racji niewielkiego wzrostu zajmuje on różnego rodzaju szczeliny, mysie nory, dziuple wiewiórcze, rozpadliny skalne, szpary w podłodze, kąty pod piecem, a także strychy i stodoły.

Ale przede wszystkim krasnoludki żyją w lesie, budując swe domki pod grzybkami, które nakrywają liśćmi. Tylko niekiedy przenoszą się w sąsiedztwo siedzib ludzkich, zatrzymując się zwłaszcza przy starych budowlach. Sporadycznie zakładają mieszkania w izbach - lecz jedynie u dobrych ludzi!

Krasnalek malutki
Mieszka pod podłogą.
Zbiera okruszyny
Za stołową nogą.

A dla kogo krasnal
Zbiera okruszyny?
Powiem wam w sekrecie:
Dla mysiej rodziny.

Czesław Janczarski - Krasnalek

Krasnoludkowa księga imion

Najpopularniejsze skrzacie imiona
to:

Apsik, Biedronek, Błystek,
Chwastek, Gapcio, Gburek,
Hałabała, Koszałek Opałek,
Mądraczek, Mędrek, Modraczek,
Mordziaczek, Nieśmiałek, Ositek,
Płaczek, Poziomka, Pracuś,
Słomiaczek, Śpioszek, Wesolek,
Żagiewka, Żółtaszek.

Przez dzień cały Hania
Szuka krasnoludka.
Może jest w łopianach?
Może w niezabudkach?

Mignął jej przed chwilką
Wśród trawy na łąkach,
Lecz to była tylko
Czerwona biedronka.

Mignął dalej jeszcze
Pod krzaczkiem stokroci:
Tu się zaniebieszczyl,
Tam znów się zazłocił.

Wanda Grodzieńska –
Hania i krasnoludek [fragm.]

Idzie krasnoludek
Ścieżką
zagajnika,
A co ujdzie
kawałeczek,
O włos się potyka.

- O włos się
potyka?

Bajki nie mówcie
mi.

- O włos z brody,
Bo ma brodę
Aż do samej
ziemi.

Tadeusz Fangrat
– Bajka nie bajka

**Chcecie,
to wierzcie,
chcecie,
nie wierzcie...**

**Bajki i baśnie wszyscy
kochają
i chętnie głośno je czytają.
Krasnoludki tam mieszkają,
główki z kartek wychylają
i na Ciebie tam czekają –
w świat niezwykły zapraszają!**

